

HUMAK®

Kotimaisten tv-ohjelmien tekstitysvelvoite ja suoratekstityksen haasteet

Päivi Rainò & Sami Virtanen

Kotimaisten tv-ohjelmien tekstitysvelvoite ja suoratekstityksen haasteet

Päivi Rainò & Sami Virtanen

Sisällys

Esipuhe	4
Tekstityspalveluihin liittyvästä terminologiasta ja lainsäädännöstä	5
Yleisradioyhtiöiden suorien lähetysten tekstityksestä	6
Suoratekstityksen haasteista	8
Kaupallisten kanavien tekstitysnäkymistä	9
Tekstitysvelvoitteen valvonnasta	12
Lähteet	13

Päivi Rainò & Sami Virtanen:
Kotimaisten tv-ohjelmien tekstitysvelvoite ja suoratekstityksen haasteet

ISBN: 978-952-456-411-3
ISSN 2343-0664 (painettu)
ISSN 2343-0672 (verkkójulkaisu)

Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisuja, 135.

© Tekijät ja Humanistinen ammattikorkeakoulu (Humak), Helsinki, 2022.

Taitto: Emilia Reponen

HUMAK®

Esipuhe

Kotimaisiin tv-ohjelmiimme on ollut saatavilla suomen- tai ruotsinkielistä puhetta toistava tekstityspalvelu jo 1980-luvun alkupuolelta lähtien, mutta varsinaisesti television kielelliseen saavutettavuuteen liittyvät lainsäädännölliset velvoitteet tulivat ensi kerran voimaan vasta vuonna 2011. Tekstitysvelvoitetta ei tuolloin kuitenkaan ulotettu musiikkiesityksiin eikä urheilu- ja lastenohjelmiin. Nykyisessäkään lainsäädännössä ei edellytetä tätä kuulovammaisten henkilöille suunnattua palvelua suorana lähetettäviin urheiluohjelmiin ja musiikkiesityksiin eikä myöskään alueuutisiin.

Viime vuosikymmenen aikana katsojien ja tekstityspalveluja käyttävien odotukset ja vaatimukset tekstitettyjen sisältöjen suhteen ovat kasvaneet, samalla kun mediatarjonta on entisestään monipuolistunut ja mediayhtiöiden määrä on lisääntynyt. Selvitimme loppuvuodesta 2021 julkaistussa [Tekstitysbarometri 2021](#) -kyselytutkimuksessamme, mitä media-alustoja kuulovammaiset katsojat tällä hetkellä käyttävät, mitä piirteitä he tekstityksissä arvostavat ja mitä mieltä he ovat julkisen palvelun ja kaupallisten tv-kanavien sekä suoratoistopalveluja tarjoavien mediayhtiöiden tekstityspalvelutarjonnasta.

Olemme seuranneet tekstitystoiminnan kehitystä vuosikymmeniä: Sami Virtanen kokemusasiantuntijana ja Kuuloliitossa toimivana tekstityksen lainsäädäntöön ja sen käytänteisiin perehtyneenä asiantuntijana, Päivi Raino kielensisäisen tulkkauksen ja kielellisen saavutettavuuden parissa toimivana tutkijana. Päivi on työskennellyt myös Ylen ohjelmatekstityksen parissa 1980-luvun alkuvuosilta 2010-luvun jälkipuoliskolle asti.

Tässä julkaisussa puntaroimme etenkin tämänhetkisiä suorien lähetysten tekstitykseen liittyviä haasteita – ja niiden ratkaisumahdollisuuksia.

Tekstityspalveluihin liittyvästä terminologiasta ja lainsäädännöstä

Tekstityspalvelu tarjoaa heikosti tai ei-lainkaan-kuuleville henkilöille mahdollisuuden seurata täysipainoisesti kotimaista tv-ohjelmatarjontaa, ulkomaisten ja käännösteksteillä varustettujen ohjelmien lisäksi. Tästä pääasiassa kuulovammaisille suunnatusta palvelusta on viime aikoina pyritty käyttämään nimitystä *ohjelmatekstitys*, aiemman *kuulovammaistekstityksen* sijaan. Uudennoksella on haluttu yhtäältä kertoa, että tekstitys palvelee tarvittaessa kaikkia muitakin katsojaryhmiä. Toisaalta on haluttu erottaa tämä yhden ja saman kielen sisällä tapahtuva siirros kahden kielen välisestä käännöstekstityksestä. (Eronen 2009.) Tässä esityksessämme käytämme kuitenkin lyhyempää ilmausta *tekstitys*, ja tarkoitamme sillä nimenomaan tätä *kuulovammaisille henkilöille suunnattua kielensisäistä tekstityspalvelua*.

Sähköiseen viestintään liittyvän lain 1207/2020 mukaan kuulo- ja näkövammaisia henkilöitä palvelevat ääni- ja tekstityspalvelut on liitettävä sekä Yleisradion (Yle) kautta tarjottuihin kotimaisiin televisio-ohjelmiin että Ylen suoratoistopalvelujen ohjelmistoihin. Lisäksi nämä palvelut tulee liittää muihinkin, ns. yleisen edun ohjelmistoihin sekä liikenne- ja viestintäministeriön erillisellä päätöksellään vahvistamiin, useita

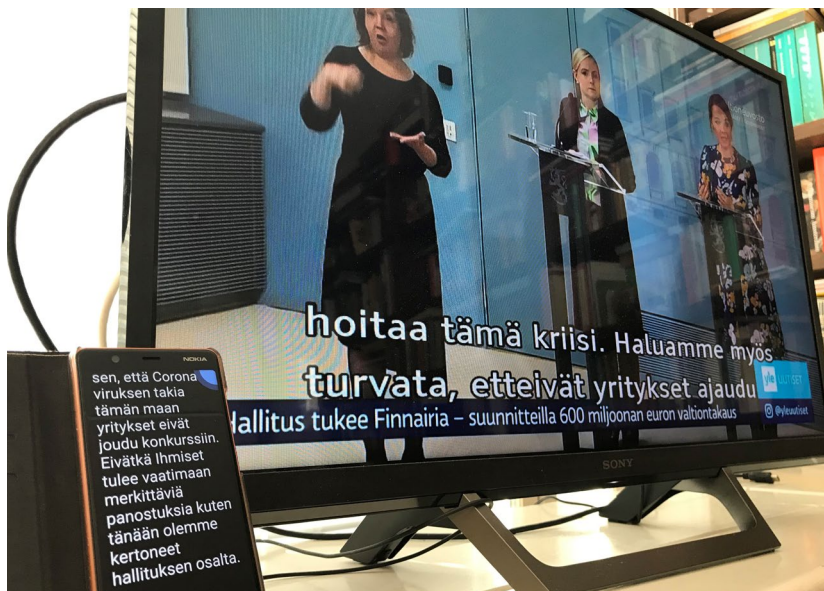
eri yleisöryhmiä palveleviin ohjelmistoihin (Liikenne- ja viestintävirasto Traficom 2021a). Laissa määritellään vielä erikseen ne kiintiöt, joiden mukaisesti ääni- ja tekstityspalvelut tulee liittää näiden tv-kanavien ohjelmiin. Ylen tv-ohjelmien osalta kiintiö on 100 prosenttia ja kaupallisilla tv-yhtiöillä 75 prosenttia. (Viime mainitusta veloitteen alaisia ovat tällä hetkellä MTV3 ja Nelonen.) Näiden kanavien tilausohjelma- eli suoratoistopalveluissa ääni- ja tekstityspalvelun osuuden tulee puolestaan olla 30 prosenttia. Veloitteen ulkopuolelle rajataan kuitenkin suorina lähetettävät urheilu- ja musiikkiohjelmat sekä alue-uutiset. (Liikenne- ja viestintävirasto Traficom 2021b; valtioneuvoston asetus televisio- ja radiotoiminnasta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta 948/2020.) Tekstityksen voi toki niihinkin liittää, esimerkiksi uusintalähetyksen yhteydessä.

Yleisradioyhtiöiden suorien lähetyksen tekstityksestä

Ylen suorissa lähetyksissä nähtävät tekstitykset (kuva 1) on tähän asti tuotettu kirjoittamalla ne manuaalisesti, tavanomaisella, ns. QWERTY-näppäimistöllä. Tällöin tekstit ennättävät ruutuun sen mukaan, mikä on kunkin tekstittäjän henkilökohtainen tekstintuottamisnopeus. Jos erityisiä pikakirjoituslaitteita ei ole käytössä, tavallisella näppäimistöllä kirjoittavat yltävät harvoin puhenopeuteen (Rainò & Laurén 2016). Alun perin Ruotsista omakсутun tekstityksfilosofiamme mukaisesti (vrt. Rainò 1997) meillä ei sanasanaisesti puhetta toistavaa tekstitystä ole ylipäättään pidetty tavoitteenakaan:

Puhetta myötäillään tekstityksessä mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti, tarpeen mukaan tiivistäen ja selventäen, jotta tekstitys on ymmärrettävää. - - Ohjelma-tekstityksen tulee olla helposti luettavaa ja hahmotettavaa. Katsojan pitää voida mieltää tekstin ajatus kertalukemalla, osana av-teoksen rytmiä. (Kieliasiantuntijat ry 2020, 9; I I.Vrt. myös Eronen 2009; Pöntys 2016.)

Toisaalta monissa Euroopan maissa (kuten myös Yhdysvalloissa, Kanadassa ja Japanissa) pidetään tärkeänä sitä, että teksti vastaa mahdollisimman täydellisesti kuultua puhetta,

Kuva 1.

Ylen manuaalisesti tuottamaa suora-tekstitystä koronaviruksesta järjestetyssä hallituksen tiedotustilaisuudessa 20.3.2020. TV-ruudun vieressä Android-puhelimeen asennetun puheentunnistusohjelman (ks. Google 2022) tuottamaa tekstiä samasta tilanteesta. Kuva: Päivi Rainò

samoin kuin että se ilmaantuu ruutuun mahdollisimman viiveettömästi. (Romero-Fresco 2019; Zárate 2021.)

Vuosituhanneen vaihteen tienoilla etenkin Keski-Euroopassa suorien televisio-ohjelmien tekstitystä tuotettiin pikakirjoituslaittein. Nykyisin taas yhä enemmän määrin niin suorat kuin etukäteen valmiitkin ohjelmat tekstitetään lähetyksen yhteydessä sanelutekstityksen eli *respeaking*-menetelmän avulla. Menetelmä on käytössä mm. Hollannissa, Belgiassa, Ranskassa, Espanjassa, Sveitsissä, Italiassa ja Iossa-Britanniassa. Siinä tekstittäjä tuottaa ruutuun ilmaantuvat tekstit näppäimistön naputtelun sijaan toistamalla kuulemaansa puheentunnistusohjelmalle. Tekstejä joudutaan usein kuitenkin muokkaamaan ennen ruutuun lähettämistä, minkä vuoksi sanelutekstitys ei ole menetelmänä yhtä nopeaa ja kuultua puhetta noudattavaa kuin pikakirjoittajan tuottama ruututeksti. (Neves 2019; Romero-Fresco 2019; Zárate 2021.)²

Vaikka sanelutekstittäjät joutuvatkin korjailemaan tekstiä useammin kuin pikakirjoittajat – tavallista näppäimistöä käyttävistä puhumattakaan – sanelutekstitys lyhentää tekstien ilmaantumisen viivettä. Sanelutekstitys on myös tuotantokustannuksiltaan halvempaa kuin muut menetelmät. Sen toimintatapoihin kouluttautuminen vaatii pikakirjoitukseen verrattuna huomattavasti lyhyemmän ajan, kuukaudesta puoleen vuoteen, kun taas erityisellä tavukirjoituslaitteella pikakirjoittajaksi harjoittuminen vie kolmesta neljäänkin vuotta. Kaiken kaikkiaan suoratekstityksen tuottaminen vaatii mahdollisen ennakkovalmistautumisen lisäksi vain ohjelman esittämiseen kuluvan ajan, kun taas tekstin editoiminen etukäteen vie työtunteja moninkertaisesti suoratekstitykseen verrattuna.¹ (Romero-Fresco 2019; Zárate 2021. Vrt. Rainò & Laurén 2016.)

Joissakin maissa pikakirjoittajien käytöstä on jo suoratekstityksen yhteydessä luovuttu, toisissa eri tekniikoita käytetään yhä rinnakkain, mahdollisesti eri ohjelmatyypeille eriytettynä. Esimerkiksi Iossa-Britanniassa ja Italiassa pikakirjoittajat tuottavat erityisen vaativiksi katsottujen ohjelmien, mm. uutislähetysten tekstitykset ja Italiassa maan merkittävimmän musiikkitapahtuman San Remon iskelmäfestivaalin kielensaisäiset ruututekstit. (RAI Televideo 2011; Romero-Fresco 2019.) Yhdysvalloissa ja Kanadassa taas englanninkielinen suoratekstitys on yhä lähes yksinomaan suurimmaksi osaksi pikakirjoitustaitoisten tekstittäjien tuottamaa. USA:ssa pikakirjoituslaitteita ja -ohjelmia käyttävien pikakirjoittajien ammattikunta on laaja korkeine ammatillisine laatuvaatimuksineen, ja sillä on taustallaan yli puolen vuosisadan pituinen traditio takanaan. Siellä pikakirjoittajia on käytetty varsin pitkään niin oikeudenistunnoissa kuultavan puheen tallentajina kuin myös kuulovammaisille suunnattujen, varsin monimuotoisten tekstityspalvelujen tuotannossa. (Downey 2008; Romero-Fresco 2019.)

Suomessakin ollaan hiljalleen ottamassa käyttöön suorien lähetysten tekstityksissä puheentunnistukseen perustuvaa sanelutekstitysteknologiaa, sillä Yle kilpailutti vuonna 2021 menetelmässä käytettävän ohjelmistontarjoajan (Hilma 2021). ”Osa suoratekstityksistä tulee olemaan *respeaking*-menetelmällä tehtyjä, osa taas tehdään vanhaan tapaan QWERTY-näppäimistöllä. Puheentunnistustyökalun käytöllä tavoitellaan sitä, että suoratekstityksen viive lyhenisi ja saataisiin nykyistä enemmän tekstiä ruutuun, sanelu kun on nopeampaa kuin käsin kirjoittaminen”, totesi myös Ylen tekstityksestä vastaava tiimiesihenkilö Virve Tosavainen sähköpostitse 2021 Päivi Rainòn kanssa käymässään keskustelussa.

¹ Ks. myös Fröberg 2018; Vitikainen 2018.

² Tässä tarkoitamme *suoratekstitys*-termillä ohjelman lähetyksen yhteydessä kirjoittamalla tai puhumalla tuotettavaa ja ruutuun toimitettavaa kielensaisäistä tekstitystä.

Suoratekstityksen haasteista

Englanninkielistä puhetta tunnistavat tekstitysohjelmat toimivat nykyisin hyvinkin luotettavasti, jopa ilman ihmisen väliintuloa. Puheentunnistusteknologia on edistynyt ruotsinkin kohdalla niin paljon, että Ruotsin yleisradioyhtiö Sveriges Television (SVT) on alkanut käyttää alueuutisissaan täysautomaattista tekstitystä. Tekstitystä voi kuitenkin seurata vain SVT:n suoratoistopalvelujen lähetyksissä. (SVT 2022.) Suomessa taas valtioneuvoston asetuksen 948/2020 mukaan vuoden 2021 alusta lähtien voimassa ollut suoratekstityksen vaatimus ei meillä koske alueuutisia, vaan nämä tekstitetään jatkossakin uusintälähetyksen yhteydessä. Alueuutisia tosin lähettää tällä hetkellä vain Yle, joka toimittaa niitä tv-lähetykseensä 10:ltä eri alueelta ympäri maan (Yle 2019).

Ylen saavutettavuusvastaava Minna Pöntys kuvasi sähköpostiviestissään 2021 alueuutisia koskevaa problematiikkaa Sami Virtaselle seuraavasti:

Alueuutisten 10:n erisisältöisen mutta yhtäaikaisen suoran lähetyksen tekstitys ja tekstitysten lähettäminen vastaanottiin on teknisesti mahdotonta. Kyse ei siis ole rahasta tai tekstitystaidosta tai suoratekstityksen osaamisen puutteesta vaan siitä, että tv-tekstitystekniikka ei taivu niin täällä lähetyksissä kuin vastaanotinpuolellaan tekstityksiin, jos yksi

tv-kanava jakautuu 10 yhtäaikaiseen erillaiseen sisältöön. Tästä teknisestä mahdottomuudesta seuraa se, että alueuutiset on jätetty suoratekstityslainsäädännön ulkopuolelle. Ei ole tarkoituksenmukaista pitää lakivelvoitteen piirissä sellaista, mitä on käytännössä mahdotonta toteuttaa ja minkä toteutusmahdollisuus ei ole näköpiirissä.

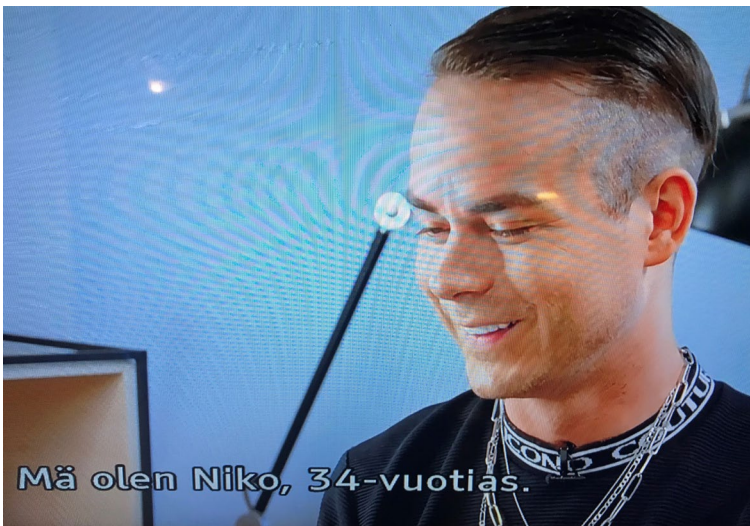
Kaupallisten kanavien tekstitysnäkymistä

MTV:n lähetystekniikan päällikkö Tommi Tynys ilmoitti sähköpostikeskustelussaan 2021 Sami Virtaselle MTV:n pyrkivän ohjelmatekstittämään kaikki uudet kotimaiset ohjelmat, joihin materiaali on saatavissa etukäteen (vrt. kuva 2). Tekstityksiä tehdään myös joidenkin ajankohtaisempien ohjelmien uusintoihin. Tynys tähdensi sitä, että tekstityksen tulee olla laadukasta ja ammattilaisen tuottamaa, jotta palvelu olisi katsojalle hyödyllinen ja täyttäisi saavutettavuuden periaatteen:

Alihankkijallamme on vankka kokemus ohjelmatekstityksistä, eikä tekstitysten laadun kanssa ole ollut ongelmia. Puheentunnis-

tusta ohjelmatekstitysten tekemiseen ei käytetä, vaan tekstityksiä tekevät tekstittäjät, jotka ovat läpäisseet toimiston omat testit. Laatuja tarkkaillaan pistokokein sekä tilaajan että alihankkijan toimesta.

MTV:llä oli syksyllä 2021 käynnissä projekti, jossa pyrittiin kehittämään suoratoistopalveluiden (C More ja mtv.fi) tekstitysten saavutettavuutta. Sähköpostikeskusteluitamme Tynyksen kanssa (Tynys 2021, 2022) löytyi puolestaan selitys sille, miksi jotkut Tekstitysbarometriin 2021 -kyselyyn vastanneista eivät olleet saaneet tekstityksiä näkyviin suoratoistopalvelujen kautta nähtävissä uusinnoissa:

Kuva 2.

Kielensisäistä tekstitystä MTV3:n ohjelmassa "Olet mitä syöt" 22.9.2021.
Kuva: Päivi Rainò

MTV tarjoaa suoratoistopalveluissaan suomenkielisen tekstityksen noin 50 % suomenkielisistä ohjelmista. Tällä hetkellä tekstityksen valinta onnistuu vain tietokoneen selaimella katsottaessa, ei vielä mobiilisovelluksissa tai Smart TV:n sovelluksissa. Tuki kaikkiin sovelluksiin on parhaillaan työn alla ja nykyisen tiedon mukaan em. projekti tulee valmistumaan kevään 2022 aikana.

Suorien lähetysten tekstitykseen ei MTV3:lla tällä hetkellä ole valmiuksia ja resursseja. Lähetystekniikan päällikkö Tommi Tynyksen mukaan MTV seuraa aktiivisesti alan kehitystä alan foorumeissa Suomessa ja tekevän yhteistyötä muiden medioiden kanssa: ”Esimerkiksi uutislähetyksessä olevat virheet voivat heikentää uutisten luotettavuutta. Suoratekstityksen pitäisi aina tapahtua ihmistyönä ja studiossa paikan päällä viiveen välttämiseksi.” Tästä aiheutuu taas tv-kanavalle lisää kustannuspaineita. ”Kotimaisen ohjelmiston määrän kasvaessa myös tekstittävän materiaalin määrä kasvaa. Vaikka puheentunnistus on suomen kielen osalta kehittynyt nopeasti viime vuosina, eivät välineet ole kehittyneet vielä niin paljon, että tehtävän voisi täysin automatisoida.” Tynys kertoi sähköpostiviestissään (2021) MTV3:n sisarkanavan TV4 suoratekstittävän Ruotsissa jo osan lähetyksistään: ”Toistaiseksi

sekin tapahtuu sataprosenttisesti ihmistyönä, ammattitiimin voimin.”

Meillä on kuitenkin yksi ns. yleisen edun televisiokanava, joka on käyttänyt suomenkielissä ohjelmissaan ohjelmissa automaattista tekstitystä (kuva 3). Sanoma-konserniin kuuluvan Nelonen Median valtakunnallinen tv-kanava Nelonen on jo aiemminkin saanut kyseenalaista julkisuutta käyttämänsä ”suoratekstitysteknologian” vuoksi (vrt. Kuuloliitto 2019).

Vaikka puheentunnistus suomen kielessä ei toimi vielä aivan yhtä hyvin kuin englannissa ja ruotsissa, on teknologinen edistys ollut viimeisten vuosien aikana suomenkin osalta huimaa. Suomenkielisen puheen tunnistus toimii tietokoneisiin ja mobiililaitteisiin saatavilla olevissa, sekä maksullisissa että ilmaisissa sovelluksissa ajoittain lähes 90–100-prosenttisesti (vrt. kuva 1). Tärkeää on, että tunnistimeen tuleva ääni-impulssi on riittävän hyvänlaatuinen. Jostain syystä Nelosen käyttämän teknologian yhteydessä näin ei ilmeisesti ole, sillä sen ohjelmissa tekstit ovat useimmiten siansaksaa myös Tekstitysbarometri 2021 -kyselyyn vastaajien katsojien mukaan:

Monilla kanavilla tekstitys on laadukasta tasolla mutta Nelosella on käytössä

Kuva 3. Nelonen-televisiokanavan välittämää tekstitystä 22.9.2021 ohjelmassa Suomen huutokaupakeisari. Kuvat: Päivi Rainö

automaattitekstitys ja se on ala-arvoisen huonoa, että ei tule käytettyä ollenkaan. Harmittavaa kyllä! Nelonen ja muut kuin Ylen ja MTV:n kanavat tuottavat sellaista tekstitystä, että siitä ei ole mitään hyötyä kuulovammaiselle.

Haluaisin katsoa Nelosen ohjelmia, mutta ala-arvoisen tekstityksen takia se on mahdotonta. Koko kanava jää katsomatta meiltä.

(Virtanen & Rainò 2021, 17.)

Tämänkaltainen ”näyttö” (ks. myös Hirvonen & Tiittula 2020) suomenkielisen puheen automaattisesta puheentunnistuksen käyttökelpoisuudesta jarruttaa mielestämme teknologian käyttöönottoa ja soveltamista siellä, missä se olisi jo mahdollista. Nelosen käytäntöä ei saa pitää esimerkkinä suomenkielisen puheentunnistuksen toimimattomuudesta suorien lähetysten automaattisessa tekstityksessä.

Kuuloliitto on yrittänyt ottaa tekstityksen toimimattomuuden puheeksi Nelosen kanssa useiden vuosien ajan, siinä onnistumatta.

Tekstitysvelvoitteen valvonnasta

Tekstitystä säänteleviä lakeja ja asetuksia valvoo liikenne- ja viestintävirasto Traficom. Mediatyhtiöiden on raportoitava Traficomille toimistaan palvelujen esteettömyyden toteuttamisesta. Lain 1207/2020 (§ 211) mukaan mediatyhtiöiden tulee myös laatia esteettömyyttä koskevia toimintasuunnitelmia siitä, kuinka palveluja edistetään ja kehitetään asteittain esteettömiksi. Samassa lainkohdassa kuvataan myös tekstityksen laadulliset tavoitteet: tekstityspalveluja tulee toteuttaa siten, että tekstitys on käyttäjälle riittävän selkeää ja ymmärrettävää. Traficomien ohjeissa eritellään puolestaan – esteettömyyden valvonnan ja kiintiövelvoitteiden ohella – laadun kriteereiksi tekstityksen ja ohjelmasisällön vastaavuus, tekstityksen viiveettömyys, kielen virheettömyys ja luettavuus. Lisäksi laatuksikriteereissä mainitaan tekstityksen miellettävyys: katsojan tulee voida mieltää tekstin sisältämä ajatus helposti (Liikenne- ja viestintävirasto Traficom 2021b).

Traficom keräsi loppuvuodesta 2021 lain piiriin kuuluvilta toimijoilta selvitykset laadun toteutumisesta ja tiedot toimijoiden vastaanottamista, laatua koskevista katsojapalautteista. Vielä on liian aikaista uumoilla tuloksia. Mutta ainakin viime vuoteen asti on myös luokattomalla laadulla ja näennäisesti palvelua tuottaen voitu osoittaa heikkokuuloisille ja ei-kuuleville katsojille lainsäädännön kautta turvattu saavutet-

tavuuspalvelun kiintiö täytetyksi. Tällaista ”valetekstitykseksi” katsottavaa toimintaa on voitu jatkaa seuraamuksitta siitäkin huolimatta, että ilmiöön on myös puututtu. (Ks. Kuuloliitto 2019; Virtanen & Rainò 2021.) Vuosia jatkunut toiminta osoittaa harmittavalla tavalla sen, miten vähäiset keinot tekstityspalveluja tarvitsevilla kansalaisilla ja yhteiskunnallamme on vastuuttaa kielelliseen saavutettavuuteen välinpitämättömästi suhtautuvia tahoja.

Traficomien sivuilla on nykyisin katsojayhteydenottoja varten sähköinen asiointilomake (Liikenne- ja viestintävirasto Traficom 2021c). Heikon kuulonsa takia tekstityspalveluja välttämättä tarvitsevia voidaan arvioida olevan Suomessakin vähintään satatuhatta henkilöä (vrt. Kuuloliitto [päiväämätön]; a, b). Traficomien asiointilomakkeen välityksellä joka ikinen heistä voisi vastaisuudessa pyrkiä vaikuttamaan ohjelmatekstityspalvelujen ja niihin liittyvän lainsäädännön kehittämiseen ja valvontaan, ilman barometriksellämme kaltaisia välikäsiä.

Suorina lähetettävien urheiluohjelmien osalta ei lainsäätäjien mielipideilmastossa näy kuitenkaan olevan muutosta näkyvissä. Esimerkiksi Italian yleisradioyhtiön Rai kanavilla (Rai EasyWeb [2022]) ja Ison-Britannian BBC:ssä (BBC 2022) pystytään suorinkin urheilulähetykset tekstittämään. Meillä muutos vaatisi jo entisestään useaan kertaan

uudistetun sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muuttamista. Muutostoimenpide olisi sinänsä hyvin yksinkertainen: Lain 1207/2020 pykälästä 211 jätetään yksinkertaisesti vain pois lause ”Ääni- ja tekstityspalvelua ei kuitenkaan tarvitse liittää suorana lähetyksenä lähetettäviin musiikkiesityksiin eikä urheiluohjelmiin.” Ovathan näihinkin ohjelmatyyppeihin liittyneet haasteet jo nykyisin tekstitysmenetelmin taklattavissa myös Suomessa.

Lähteet

BBC 2022. Help receiving TV and radio. Subtitles. Verkkosivu. Viitattu 17.1.2022. <https://www.bbc.co.uk/reception/help-guides/everything-else/subtitles>

Downey, Gregory J. 2008. Closed captioning, subtitling, stenography, and the digital convergence of text with television. Johns Hopkins Studies in the History of Technology. (E-kirja.) Baltimore: Johns Hopkins University Press.

Eronen, Riitta 2009. Ohjelmatekstitys: puheesta kirjoitusta. Kielikello 2. Viitattu 13.1.2022. <https://www.kielikello.fi/-/ohjelmatekstitys-puheesta-kirjoitusta>

Fröberg, Essi 2018. Tekstitys ja sanelu. Kuinka tuottaa laadukas kielensisäinen tekstitys suoriin tv-lähetyksiin? Helsingin yliopisto. Nykykielten laitos. Pro gradu. Viitattu 21.1.2022. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:hu-lib-201806132502>

Google 2022. Androidin esteettömyys. Ohjeet. Ääni- ja näyttöteksti. Live Transcriberin käyttö. Viitattu 17.1.2022. https://support.google.com/accessibility/android/answer/9158064?hl=fi&ref_topic=9078842

Hilma [Julkiset hankinnat] 2021. Sanelu-tekstitysjärjestelmä suorasaneluun. Jälki-ilmoitus 25.8.2021. Hankinta ja tulokset. Ilmoituksen numero 2021-080375. Viitattu 13.1.2022. <https://www.hankintailmoitukset.fi/fi/public/procurement/53561/notice/80375/overview>

Hirvonen, Maija & Tiittula, Liisa 2020. Näetkö saman minkä minä kuulen? Audiovisuaalisen viestinnän saavutettavuus ohjelmatekstityksen ja kuvailutulkkauksen avulla. Teoksessa Maija Hirvonen & Tuija Kinnunen (toim.) Saavutettava viestintä. Yhteiskunnallista yhdenvertaisuutta etsimässä. (E-kirja.) Helsinki: Gaudeamus.

Kieliasiantuntijat ry 2020. Ohjelmatekstityksen laatusuosituksset. Viitattu 13.1.2022. https://kieliasiantuntijat.fi/wp/wp-content/uploads/2021/01/Ohjelmatekstitysten_laatusuosituksset_web-versio.pdf

Kuuloliitto ry 2019. Automaattinen ohjelmatekstitys herättää hilpeyttä ja harmitusta. Uutiset 15.5.2019. [Verkkosivu.] Viitattu 16.1.2022. <https://www.kuuloliitto.fi/automaattinen-ohjelmatekstitys-herattaa-hilpeyttä-ja-harmitusta/>

Kuuloliitto [päiväämätön]a. Kuulo. Viitattu 16.1.2022. <https://www.kuuloliitto.fi/kuulo/>

Kuuloliitto [päiväämätön]b. Kuulovammat. Viitattu 16.1.2022. <https://www.kuuloliitto.fi/kuulovammat/>

Laki sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muuttamisesta 1207/2020.

Laki televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain muuttamisesta 733/2010.

Liikenne- ja viestintävirasto Traficom 2021a. Audiovisuaalisten sisältöjen esteettömyys. 4.10.2021. Verkkosivu. Viitattu 13.1.2022. <https://www.traficom.fi/fi/viestinta/tv-audiovisuaaliset-palvelut-ja-radio/audiovisuaalisten-sisaltojen-esteettömyys>

Liikenne- ja viestintävirasto Traficom 2021b. Audiovisuaalisten sisältöpalvelujen esteettömyydenvalvonta ja ohjeistus. 1.10.2021. Dnro Traficom/1445/11.03.09/2021. Viitattu 13.1.2022. <https://www.traficom.fi/sites/default/files/media/file/AV-sis%C3%A4t%C3%B6palvelujen%20esteett%C3%B6myyden%20valvonta%20ja%20ohjeistus.pdf>

Liikenne- ja viestintävirasto Traficom 2021c. Yhteydenottolomake: Ääni- ja tekstityspalvelut tv-ohjelmissa ja tilausohjelmalveluissa. Viitattu 13.1.2022. <https://www.traficom.fi/fi/yhteydenottolomake-aani-ja-tekstityspalvelut-tv-ohjelmissa-ja-tilausohjelmalveluissa>

Neves, Josélia 2019. Subtitling for deaf and hard of hearing audiences: moving forward. Teoksessa Luis Pérez-González (toim.) The Routledge Handbook of Audiovisual Translation. London & New York: Routledge, 82–95.

Pöntys, Minna 2016. Ohjelmatekstitys – silmin nähtävää puhetta. Teoksessa Liisa Tiittula & Pirkko Nuolijärvi (toim.) Puheesta tekstiksi. Puheen kirjallisen esittämisen alueita, keinoja ja rajoja. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 136–161.

Pöntys, Minna 2021. RE: Tekstitysbarometrin raporttia työstän: Suoratekstitys ja alueuutiset. Email sami.virtanen@kuuloliitto.fi 25.10.2021.

Rainò, Päivi 1997. Selkosuomesta puheen kuvailuun. Virittäjä 101, 608–618. Viitattu 13.1.2022. <https://journal.fi/virittaja/article/view/39022/28306>

Rainò, Päivi & Laurén, Sirpa 2016. Kirjoitus-tulkkaus – puheen litterointia vai kielensisäistä tulkkausta? Teoksessa Liisa Tiittula & Pirkko Nuolijärvi (toim.) Puheesta tekstiksi. Puheen kirjallisen esittämisen alueita, keinoja ja rajoja. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura, 104–134.

Rai Televideo 2011. Sottotitoli. Viitattu 13.1.2022.. <http://www.televideo.rai.it/televideo/pub/articolo.jsp?id=589>

Rai EasyWeb [2022]. Sottotitoli [päivitetty verkkosivusto]. Viitattu 17.1.2022. <https://www.rai.it/dl/easyweb/Sottotitoli-b9ff6824-c27e-4249-b51d-61d2b-565b95c.html#inizio>

Romero-Fresco, Pablo 2019. Respeaking: subtitling through speech recognition. Teoksessa Luis Pérez-González (toim.) The Routledge Handbook of Audiovisual Translation. London & New York: Routledge, 96–113.

SVT 2022. Så arbetar SVT med undertexter. Verkkosivu. Päivitetty 11.1.2022. Viitattu 13.1.2022. <https://kontakt.svt.se/guide/sa-aktiverar-du-undertexter>

Tossavainen, Virve 2021. VS: Kysymys parin klassikon primääristä tekstityssaavutettavuudesta. Email paivi.raino@humak.fi. 8.12.2021.

Tynys, Tommi 2021. RE: Suoratekstitys MTV3-kanavalla. Email sami.virtanen@kuuoliitto.fi 25.10.2021.

Tynys, Tommi 2022. VS: RE: Tekstiote bloigimme ja siteerauksesi - tarkistuspyyntö (2). Email paivi.raino@humak.fi 13.1.2022.

Valtioneuvoston asetus televisio- ja radio-toiminnasta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta 948/2020.

Valtioneuvoston asetus televisio-ohjelmiin liitettävästä ääni- ja tekstityspalveluista 292/2011.

Virtanen, Sami & Rainò, Päivi 2021. Tekstitysbarometri 2021. Humanistisen ammattikorkeakoulun julkaisu 130. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu. Viitattu 13.1.2022. www.urn.fi/URN:NBN:fi-fe2021122062222

Vitikainen, Kaisa 2018. Developing Live Subtitling in Finland - Moving from manual subtitling towards respeaking. MikaEL. Kääntämisen ja tulkkauksen tutkimuksen symposiumin verkkojulkaisu. Viitattu 22.1.2022. https://www.sktl.fi/@Bin/1910846/MikaEL11_Vitikainen.pdf

Yle 2019. Ylen alueellisten tv-uutisten aluejako muuttuu Itä- ja Keski-Suomessa. Tiedotteet 6.5.2019. Luettu 17.1.2022. <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2019/05/06/ylen-alueellisten-tv-uutisten-aluejako-muuttuu-ita-ja-keski-suomessa>

Zárate, Soledad 2021. Captioning and subtitling for d/Deaf and hard of hearing audiences. London: UCL Press. DOI: 10.14324/111.9781787357105

Päivi Rainò & Sami Virtanen:
Kotimaisten tv-ohjelmien tekstitysvelvoite ja suoratekstityksen haasteet

ISBN: 978-952-456-411-3
ISSN 2343-0664 (painettu)
ISSN 2343-0672 (verkojulkaisu)

Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisuja, 135.

© Tekijät ja Humanistinen ammattikorkeakoulu (Humak), Helsinki, 2022.